

In jaargang 1, nummer 4, van ons periodiek "De Bongard" heeft een drietal artikelen gestaan over het station Simpelveld en de spoorlijnen waaraan het lag.

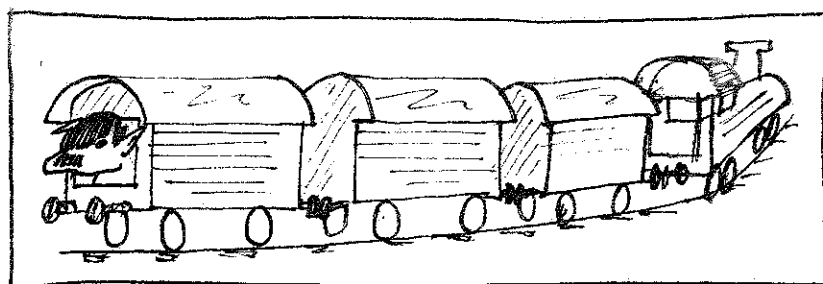
Verleden jaar, in 1989, werd niet alleen het duurste, maar ook door het mooiste deel van ons land rijdende, "Millioenenlijntje" opgeheven. Als men uit de richting Spekholzerheide langs het Paterklooster reed had men vanuit de trein een prachtig uitzicht op het Hulsveld. En 's avonds was het net alsof een reusachtig speldekussen zich voor onze ogen ontvouwde. Duizenden lichtjes flikkerden er en vormden een schitterend schouwspel. Uit een oogpunt van bezuiniging meende minister N. Smit-Kroes deze lijn te moeten opheffen.

Hetzelfde lot bedreigt nu de lijn Aken-Simpelveld-Maastricht. Deze lijn is op één na de oudste - en tevens de eerste spoorweg die Nederland met het buitenland verbindt. Bijna 140 jaar (nl. sinds 1853) is deze lijn al in exploitatie.

Niet alleen Simpelveld, maar praktisch geheel Zuid-Oost Limburg zal in 1992, wanneer deze lijn wordt opgeheven, "spoorwegloos" zijn.

Hieronder één der vele episoden uit het verleden die illustreren hoe belangrijk deze lijn is geweest. Ik vond dit bericht in de "Limburger Koerier" van maart 1868, en laat dit hierbij letterlijk volgen:

"Simpelveld, 17 maart 1868: Alhier zijn verleden week per spoor in transit naar Engeland doorgekomen 392 ossen van Oostenrijkse afkomst en 5000 schapen; en een grote hoeveelheid graan, voornamelijk tarwe komt hier ons land binnen. Soms zijn enkele treinen die 5000 zakken tarwe bevatten. Er heerst veel leven op onzen spoor, 2 à 3 goederen treinen hebben wij soms per dag meer dan gewoonlijk."

.....al in 1868 voeren ossen van Oostenrijkse afkomst naar Engeland.....

Een volgend bericht eronder:

"Simpelveld: Het lijkt nu geen twijfel meer dat de zijtak van hier naar Kerkrade met spoed zal aangevangen worden. De Directie van den Spoorweg heeft het vervaardigen der benodigde stenen, circa 2.5 millioen, aan den Heer Jos. Meentz, bouwondernemer alhier, uitgegeven."

Zo ver deze kranteberichten. Men zou met een gevleugeld woord kunnen zeggen: "Das waren damals Zeiten".

Dat het aan de Stationsstraat destijds heel wat drukker was dan tegenwoordig, blijkt wel uit het feit dat in deze straat 8 (acht) café's lagen en nu geen één meer.

Hopelijk dat de plannen voor een stoomtrein op een dezer lijnen voor toeristische doeleinden werkelijkheid mag worden.

**ENKELE AANTEKENINGEN OVER DE VERLICHTING IN SIMPELVELD
IN DE LOOP VAN DE LAATSTE HONDERD JAAR.**

Toen mijn grootvader J.St.Hubertus van Wersch (grondlegger van hotel Maxime) in 1904 overleed was hij 80 jaar oud.

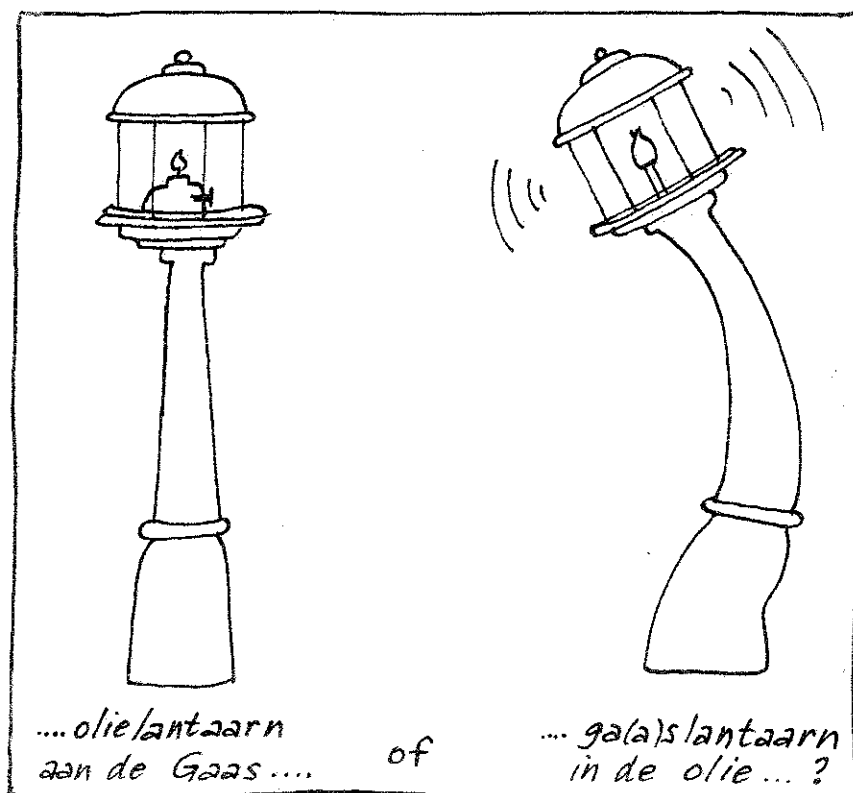
Electriciteit kende men toen nog niet in ons dorp. Dus zaken zoals televisie, radio, automatische wasmachines en alle andere elektrische apparaten die vandaag in onze woningen aanwezig zijn, waren onbekende grootheden voor hem.

In zijn tijd bestond de verlichting binnenshuis meestal uit een kaars op een kandelaar die overal meegenomen kon worden, en de "petrolslamp" ook wel de "luut" genoemd. Als brandstof voor deze laatste gebruikte men petroleum. Tot in de jaren twintig was deze in bijna iedere winkel in ons dorp te koop. De meeste ouderen onder ons kunnen zich nog goed de penetrante geur hiervan herinneren die toentertijd in onze winkels hing. De petroleumman die met zijn kar, waarop enige vaten petroleum lagen, door het dorp reed was een zelfde dagelijkse verschijning als de melkboer, de bakker of de groenteboer. In de jaren twintig en dertig was dat dhr. Genders die in de Bulkumstraat woonde.

De eerste berichten over verlichting in Simpelveld vond ik in de gemeentenotulen van het jaar 1879. De gemeenteraad nam toen namelijk in zijn vergadering van 17 oktober 1879 de volgende besluiten:

De toegangswegen naar het station moeten behoorlijk verlicht worden. Daarom komen er:

1. twee lantarens op de toegangsweg vanaf de Gaas tot aan het station, en
2. drie lantarens in de kom der gemeente en wel:
  - aan de Gaas
  - aan het kerkhof (dit lag toen rondom de kerk)
  - aan de nieuwe beek.

Deze lampen hadden als brandstof olie. Het aansteken van deze verlichting geschiedde door de gemeentelijke kantonniër.

Later werden deze lampen vervangen door gaslampen. Het opsteken hiervan was rond 1900 het werk van kantonniër Joep Didden. Een van deze lampen bevindt zich heden nog in de tuin van een pand aan de Pastoriestraat. Iedere avond tegen zonsondergang ging de kantonniër rond om deze lampen aan te steken.

Vóór 1880 heerste er in de meeste dorpen volslagen duisternis. Vrouwen durfden na zonsondergang dan ook niet meer alleen op straat. De mannen hadden meestal een "mispelaeren" stok of een "sjteerepiesel" als bescherming bij zich wanneer ze 's avonds nog laat onderweg moesten zijn.

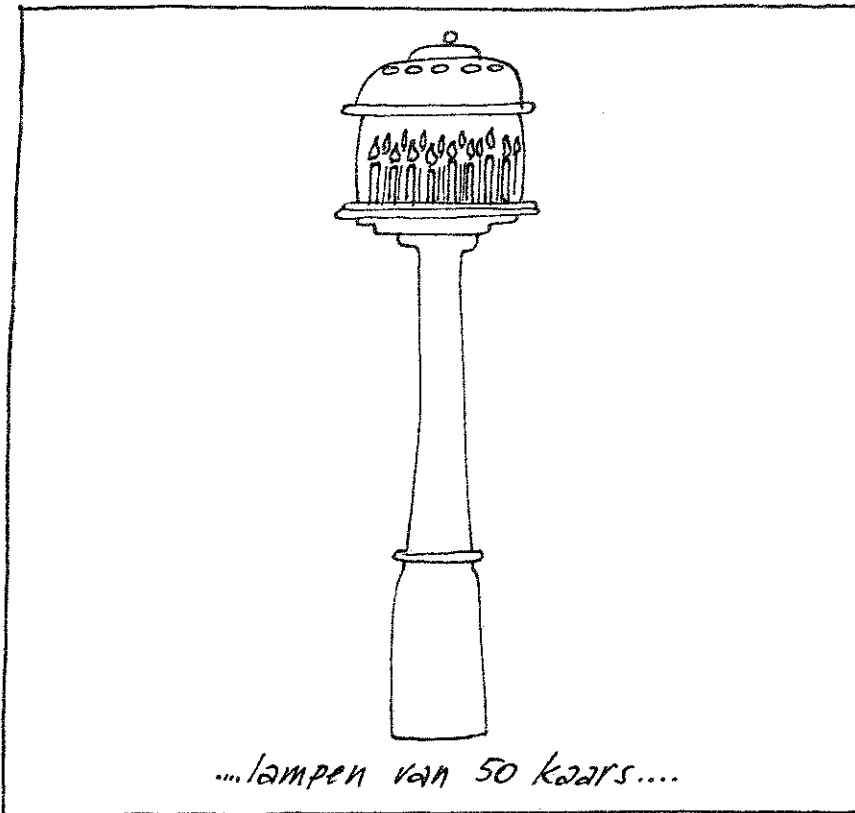
13 Januari 1910 sloten de heren Spruyt en Blom, als vertegenwoordigers van de Maatschappij tot verkoop van elektrische stroom der Staatsmijnen, met de gemeente Simpelveld een contract voor levering van stroom voor straatlantarens. In 1909 waren vanaf de Centrale van Staatsmijn Wilhelmina (in de volksmond "Der Sjtaat") twee kabels gelegd naar Maastricht voor de electriciteitsvoorziening van deze stad.

1 Juli 1910 werd met de stroomlevering begonnen aan ons dorp. Simpelveld werd in dat jaar op het electriciteitsnet aangesloten en was daarmee een van eerste gemeenten in Limburg. Maastricht - Wittem - Meerssen - Gulpen - Valkenburg - en Simpelveld waren de eerste plaatsen die op de PLEM aangesloten waren.

15 Februari 1910 werden de concessie-voorwaarden van de PLEM aanvaard. Twaalf straatlantaarns werden geplaatst, en wel op de volgende plaatsen:

- Innstraat, bij huis Kleinen (nu Sluysmans)
- Innstraat, bij het "Proeflokaal" (nu hoek Innstraat - Dr. Ottenstraat)
- in het midden van de Gaaserweg
- bij de uitgang van het Raadhuis (naast de oude jongensschool)
- op de hoek bij de Kapelanie (nu Pastoriestraat)
- bij het huis van Herman Jongen (nu optiekzaak Moonen)
- op de Plei (nu café "Het Poortje")
- aan de Huls (nu Grachtstraat)
- bij het Postkantoor (nu rijwielhandel Fons Janssen)
- bij het nieuwe huis Piet Lerschen (nu hoek Kloostersraat - Schiffelderstraat)
- op de hoek bij Hotel Jos van Wersch (nu Hotel Maxime)
- op de hoek bij huis Muijrsers (nu tegenover Brandsquelle).

Het was de bedoeling geweest om 17 lampen te plaatsen, maar dat was te duur. Daarom gingen de Spoorwegen aan het station op eigen kosten enkele lampen plaatsen. Deze lampen (brandduur 1500 uur) kostten de gemeente 16 gulden per jaar per stuk. Totaal fl 192,-. Lichtsterkte was 50 kaars. Raadslid Willem Ploumen van de Huls informeert of lampen van 16 kaars niet goedkoper zijn !!

Zodra deze straatlantaarns waren geplaatst kon hierop begonnen worden met de aansluitingen voor de woningen. Iedere oudere onder ons kan zich nog goed de porceleinen potjes herinneren aan de palen en aan de voor-gevel van de woningen. Voor de mannelijke schooljeugd hadden deze potjes een geweldige aantrekkingskracht. Met de "flietsj" zijn er heel wat kapot geschoten.

Voor Simpelveld was deze verlichting een grote vooruitgang. De omliggende plaatsen, die nog geen stroom bezaten, zaten 's avonds in een Egyptische duisternis. 6 December 1910 werd al een verzoek ingediend om een lantaarn te plaatsen in de Irmstraat, bij Nieuwe Weg en Stationsstraat.

In 1912 werd de kabel voor electriciteit naar Bocholtz doorgetrokken waarvoor onze gemeente fl 750,- subsidie ontving. De gemeente Bocholtz exploiteerde zelf de stroomvoorziening, terwijl Simpelveld afnemer van de PLEM bleef.

In 1916 vragen de bewoners van de Stampstraat om straatverlichting. Eerst moet er een onderzoek ingesteld worden of veel particulieren aan de Stampstraat aansluiting zullen nemen voordat men tot straatverlichting overgaat.

In 1917 dient Raadslid Piet Lerschen een voorstel in om het gemeentehuis te verlichten en verder ook een der lokalen waar herhalingsonderwijs gegeven wordt, want petroleum is erg schaars. (We zaten toen midden in de Eerste Wereldoorlog 1914 - 1918). Dit voorstel werd met algemene stemmen aangenomen.

In 1921 krijgt het brandspuitenhuisje ("Spritshuusche") electricch licht zodra de Grachtstraat stroom krijgt. Tegenover dit huisje woonde Rijksveldwachter Lenders. 17 October 1921 vragen de bewoners van de Schiffelderstraat om een lamp in hun straat te plaatsen.

In 1920 waren in Simpelveld 17 straatlantaarns. De kosten hiervan voor de gemeente bedroegen fl 272,=.

Vanaf 1925 werden de gehuchten van stroom voorzien. Eerst moesten er staatlantaarns komen waarop de aansluitingen van de woningen aangewezen aangewezen waren. Het aantal straatlantaarns was in 1925 gestegen tot 63. De Baaks en Soureth kregen in 1927 electricch licht.

Enige maanden vóór de inval der Duitsers (10 mei 1940) nl. op 20 februari 1940 werd tussen de PLEM en de gemeente een nieuwe overeenkomst aangegaan voor de duur van dertig jaar (nl. tot 31 december 1969). Tijdens de oorlog 1940 - 1945 moest op bevel van de Duitsers verduisterd worden. De kosten van de straatverlichting waren in die tijd nihil.

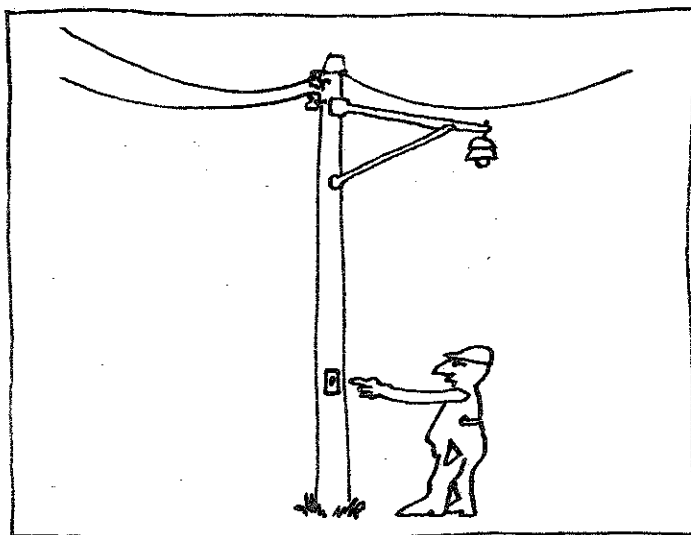
In 1945, het jaar na de oorlog, was het aantal straatlantaarns uitgebreid tot 106 en de jaarlijkse kosten bedroegen toen ongeveer fl 1400,=. Ondanks de naweën van de de oorlog die tot uiterste zuinigheid dwongen werd de verlichting van ons dorp gestaag uitgebreid.

In het Limburgs Dagblad van 1 oktober 1951 vond ik het volgende artikel, dat ik hier letterlijk laat volgen:

"Electricch licht verdrong petroleumlamp.

Het gehucht Waalbroek, gemeente Simpelveld, had tot nu toe geen electricch licht en moest zich behelpen met de petroleumlamp. Aan deze voorwereldlijke toestand is dank zij de medewerking van het gemeentebestuur een einde gekomen. Door de PLEM is het bovengronds electricch net vanaf de Schiffelderstraat doorgetrokken. Thans kunnen de bewoners van het gehucht ook het electricch licht aanknippen."

Bovengronds elektrisch net in Waalbroek ('51)

....thans kunnen de bewoners het elektrisch licht aanknippen....

In 1953, het jaar van de grote watersnoodramp, bedroeg het aantal straatlampen in ons dorp 140.

Toen brak de tijd van modernisering aan. Met de PLEM werden onderhandelingen gevoerd om het bovengrondse electriciteitsnet ondergronds te verkabelen. Daardoor verdwenen de electricisch draden uit het straatbeeld. Velen onder ons zullen zich beslist nog de duizenden zwaluwen herinneren, die tegen de herfst op de draden zaten en zich daar verzamelden om naar het Zuiden te trekken. De totale kosten van deze onderneming in 1953 bedroeg fl 39.000,= waarvan de helft door de gemeente betaald werd. De rest nam de PLEM voor zijn rekening. De straatverlichting bestond uit 98 lampen met kwikdamplicht, daarvan waren 28 lampen van 125 Watt en 70 lampen van 80 Watt. De jaarlijkse kosten zijn dan voor de gemeente gestegen tot fl 9200,=. In 1953 werden in Simpelveld 6 kilometer hoofdkabel en 300 ondergrondse huisaansluitingen gelegd.

In 1966 werd de straatverlichting gevormd door 452 lampen van 13 verschillende types. De kosten van onderhoud, vervanging, etc. bedroegen in dat jaar meer dan fl 30.000,=. Wat een verschil met 50 jaar geleden!

In het begin der jaren tachtig beschikte Simpelveld over 1075 straatlampen. Werd vroeger over één straatlantaarn meerdere heftige raadsvergaderingen gehouden, vandaag wordt de hele kwestie in enkele minuten door de raad afgehandeld.

Zo leert de geschiedenis ons weer, dat het raar kan lopen in onze maatschappij, wanneer het over grote en kleine dingen gaat.

H.van Wersch.
Voorjaar 1990.

P.S.
Mijn excuses wanneer er onnauwkeurigheden in mijn artikel zouden staan. Voor op- en aanmerkingen en eventuele aanvullingen houd ik mij ten zeerste aanbevelen.

Bronnen:
Krant artikelen van "De Limburger", het "Limburgs Dagblad", "De Omroeper", en "Kloosterstedche".
Gemeentenotulen van de Gemeente Simpelveld.
Lemmerling: "Oet vreuger Jaore".
Heenkunde-tijdschrift "Ons Heem".
Vele mondelinge mededelingen van dorpsgenoten.